

**YANGI SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA XORIJIY TILLARNI O'RGANISH
MUAMMOLARI VA IMKONIYATLARI****Fayzullayeva Mamlakat Abrorovna****<https://doi.org/10.5281/zenodo.22750685>**

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqolada yangi sun'iy intellekt davrida xorijiy tillarni o'rganish jarayonida yuzaga kelayotgan yangi imkoniyatlar va muammolar tahlil qilinadi. Zamonaviy sun'iy intellekt, xususan, AI-chatbotlar va generativ sun'iy intellekt vositalari xorijiy til o'rganuvchilarga individual mashqlar bajarish, xorijiy tilda muloqot qilish, yozma nutqni takomillashtirish, grammatik xatolarni aniqlash, lug'at boyligini kengaytirish hamda tezkor fikr-mulohasa olish imkonini bermoqda. Shuningdek, AI texnologiyalaridan o'quvchining o'rniga fikrlaydigan vosita sifatida emas, balki uning bilimini rivojlantirishga xizmat qiluvchi yordamchi vosita sifatida foydalanish zarurligi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, xorijiy til, AI-chatbot, ChatGPT, til o'rganish, individual ta'lim, muloqot qilish, speaking, writing, reading.

Kirish

XXI asrni axborot va raqamli texnologiyalar asri deb atash mumkin. So'nggi yillarda texnologik taraqqiyotning yangi bosqichi sifatida sun'iy intellekt tizimlarining jadal rivojlanishi inson faoliyatining ko'plab yo'nalishlariga, jumladan, ta'lim jarayoniga ham katta o'zgarishlar olib keldi. Ayniqsa, generativ sun'iy intellektning keng ommalashishi natijasida o'quvchilar avvalgidan farqli ravishda bilim olish, ma'lumot izlash va mustaqil shug'ullanish uchun yangi imkoniyatlarga ega bo'ldilar.

Xorijiy tillarni o'rganish bugungi globallashtirish sharoitida alohida ahamiyatga ega. Bir nechta xorijiy tilni bilish insonning xalqaro ta'lim dasturlarida qatnashishi, xorijiy manbalardan foydalanishi, turli mamlakat vakillari bilan muloqot qilishi va kelajakdagi kasbiy imkoniyatlarini kengaytirishiga xizmat qiladi. Biroq xorijiy tilni mukammal o'zlashtirish uzoq davom etadigan va muntazam mashqni talab qiladigan jarayondir.

Shu bilan birga, sun'iy intellektidan foydalanishning barcha jihatlari ham ijobiy emas. 2024-yilda chop etilgan sistematik tadqiqotda ChatGPT'ning ESL / EFL ta'limidagi 70 ta empirik tadqiqoti tahlil qilingan.

Sun'iy intellektning xorijiy til ta'limidagi eng muhim imkoniyatlaridan biri — individual ta'limni tashkil etishdir. An'anaviy sinf sharoitida barcha o'quvchilarga bir xil topshiriq berilishi mumkin, biroq ularning bilim darajasi, qiziqishi va o'zlashtirish tezligi bir xil bo'lmaydi. AI vositalari esa o'quvchining talabiga qarab topshiriqlarni soddalashtirish yoki murakkablashtirish imkonini beradi. 2024-yilgi sistematik tadqiqotda 70 ta empirik ish tahlil qilinib, ChatGPT'dan foydalanishning asosiy afzalliklari sifatida o'rganish imkoniyatlarining kengayishi, individual ta'lim va o'qituvchini qo'llab-quvvatlash kabi jihatlari qayd etilgan.

2025-yilda o'tkazilgan sistematik sharh natijalariga ko'ra, tahlil qilingan 30 ta empirik tadqiqotning 57 foizi speaking, 27 foizi writing va 17 foizi readingga yo'naltirilgan. Tadqiqotchilar speakingdagi ijobiy natijalarni ko'proq muloqot imkoniyati, takroriy mashq va tezkor feedback bilan bog'lagan.

Shu yilda sistematik tadqiqotda real vaqt rejimida feedback va takroriy mashq imkoniyati AI-chatbotlarning til o'rganishdagi ijobiy ta'sirini kuchaytiruvchi omillar sifatida ko'rsatilgan.

Bu sun'iy intellektning ta'limdagi eng katta muammolaridan biri — har doim ham to'g'ri ma'lumot bermasligidir. 2025-yilgi sistematik tadqiqot AI-chatbotlar speaking va writing kabi ko'nikmalarda foydali natijalar berayotganini ko'rsatgan bo'lsada, ularning insoniy hissiy munosabat va murakkab kommunikativ vaziyatlarni to'liq takrorlash imkoniyati cheklanganini ham qayd etadi. Tadqiqotchilar shu sababli AI'ni inson o'qituvchisi bilan uyg'unlashtirish zarurligini ta'kidlaydi.

Xulosa

Umuman olganda, sun'iy intellektni ta'limning dushmani yoki insonning o'rnini egallaydigan texnologiya sifatida emas, balki inson imkoniyatlarini kengaytiruvchi vosita sifatida ko'rish maqsadga muvofiqdir. Xorijiy tilni o'rganishning eng samarali modeli esa sun'iy intellektning texnologik imkoniyatlari, o'qituvchining pedagogik tajribasi va o'quvchining mustaqil mehnati uyg'unlashgan holatda shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. L.O.C.R. va boshqalar. ChatGPT'ning ESL/EFL ta'limida qo'llanilishi: empirik tadqiqotning tizimli sharhi. – 2024.
2. Wiboolyasar W. va boshqalar. Ikkinchi til ta'limida sun'iy intellekt chatbotlari: tizimli tahlil. – 2025.
3. ChatGPT va til o'rganish va o'qitishda qo'llanilishining tizimli sharhi. – 2024.
4. Pardayev Q. Muqimiy lirik asarlarining matniy-qiyosiy tahlili //Oltin bitiglar–Golden Scripts. – 2019. – T. 1. – №. 1.
5. Pardaev K. Interpretation of historical events in the work of Mukimi //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – T. 11. – №. 4. – C. 278-283.
6. Pardaev K. MUKIMI'S SOURCE OF LYRICS AND COMPARATIVE ANALYSIS //ANGLISTICUM. Journal of the Association-Institute for English Language and American Studies. – 2019. – T. 8. – №. 10. – C. 78-85.